

ut löntagarnas och samhällets inflytande i näringslivet. Den bör användas för att bryta de nuvarande maktförhållandena, där storfinansens spelar en dominerande roll inom kreditväsendet och industrin.

För att investeringsbanken skall kunna spela denna roll är det nödvändigt att löntagarna får ett avgörande inflytande inom dess styrelse. Vi har svårt att förstå skälen till att i denna styrelse jämte representanter för staten och företrädare för löntagarna enligt propositionen bör ingå jämväl företrädare för näringslivet och kreditväsendet. Att i styrelsen bör ingå personer som har ett betydande företags- och samhällsekonomiskt kunskande samt en god överblick över näringslivet är en annan sak. Dessa bör emellertid med fördel hämtas från andra kretsar än dem som nu utgör det dominerande skiktet inom det kapitalistiska affärslivet.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 56 under hänsynstagande till vad i motionen anförts.

Stockholm den 14 april 1967

C.-H. Hermansson (k)

Henning Nilsson (k)

Gunvor Ryding (k)

Gustav Lorentzon (k)

Sven Hector (k)

Erik Karlsson (k)

Axel Jansson (k)

Nr 957

Av herr Ståhl, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 56, angående bildande av ett statligt kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet.

I propositionen nr 56 har Kungl. Maj:t begärt bemyndigande »att vidtaga åtgärder för bildande av ett statligt kreditaktiebolag för finansiering av investeringar inom näringslivet» och hemställt om ett anslag av 500 miljoner kronor till teckning av aktier i ett sådant bolag, varjämte begärts viss statsgaranti för bolagets förpliktelser.

Till grund för propositionen ligger två inom finansdepartementet upprättade promemorior, vilka på ett ytterst summariskt sätt skisserar de allmänna riktlinjerna för den tilltänkta investeringsbankens verksamhet och det allmänna syftet med banken. Under remissbehandlingen av dessa promemorior tillstyrktes förslaget mera oreserverat endast av två remissinstanser, riksbanksfullmäktige (majoriteten) och LO. Sistnämnda organisation framhöll dock redan i inledningen till sitt yttrande att promemoriorna icke innehöll något detaljerat förslag och att, då väsentliga detaljfrågor

icke berörts, LO endast kunde ange sin principiella inställning till förslaget att inrätta en statlig utvecklingsbank. Det stora flertalet remissinstanser avstyrkte förslaget eller riktade stark kritik mot det, varvid de särskilt framhöll att förslaget var otillräckligt underbyggt.

I inledningen till den vid propositionen fogade sammanställningen av remissyttrandena (s. 59) anges att bankinspektionen och TCO tillstyrkt förslaget. I verkligheten förordar bankinspektionen ett annat alternativ än en statlig investeringsbank. TCO framställer sådana reservationer mot förslaget, att dess yttrande icke kan uppfattas annat än som ett tillstyrkande av själva grundprinciperna i förslaget.

Propositionen kan visserligen sägas vara något utförligare än promemoriorna, men den grundar sig icke på något nytt utredningsmaterial. Formerna för investeringsbankens verksamhet och principerna för dess utlåning har behandlats endast i mycket allmänna ordalag. I stället för att presentera de av remissinstanserna efterlysta klarläggandena har departementschefen uttalat att det synes vara olämpligt att i förväg söka precisera den närmare inriktningen av bankens verksamhet (s. 30), varefter han angivit en rad uppgifter som »tänkbara» eller »möjliga» för den nya banken.

Ett mera preciserat och på utredningsmaterial grundat förslag hade varit påkallat icke endast med hänsyn till vad god ordning traditionellt kräver i fråga om regeringens hänvändelser till riksdagen. I förevarande fall tillkommer att regeringen under tiden för förslagets förberedande i skilda uttalanden visat ständiga glidningar i sin inställning till vitala frågor.

Jag skall i detta sammanhang beröra endast en påfallande glidning i resonemangen vid en jämförelse mellan departementspromemoriorna och propositionen. I promemorian nr 2 angavs investeringsbankens ändamål vara att på olika sätt medverka till finansieringen av långsiktiga projekt inom näringslivet, varvid det tillades att verksamheten sålunda komme att utgöra en värdefull komplettering till affärsbankernas verksamhet, som i huvudsak är inriktad på kort- och medelfristig kreditgivning. I propositionen sägs det nu vara självfallet att i investeringsverksamheten bör få ingå »konventionell kreditgivning». Särskilt framhålles att hinder ej bör möta för banken att även lämna medelfristiga lån.

Vad Kungl. Maj:t nu begär är ett bemyndigande att med anlitande av skattemedel etablera ett mäktigt statligt kreditinstitut, om vars blivande verksamhet riksdagen knappast kan göra sig någon konkret föreställning. Det enda man med säkerhet vet är att den nya banken skall i praktiken monopolisera sådan långsiktig kreditgivning, som på grund av gällande lagstiftning icke tillkommer affärsbankerna.

Jag skall icke här närmare gå in på de risker för felinvesteringar och för politisk dirigering av kreditmarknaden som en sådan monopolställning skulle innebära. Dessa risker är uppenbara. Jag vill i stället fästa uppmärksamheten på de svåröverskådliga följder som inrättandet av ett från den

reguljära kreditmarknaden helt fristående institut skulle få när det gäller samordningen och konsekvensen i långivningen. I och för sig är det högeligen otillfredsställande att affärsbankerna, till vilka låntagarna i varje fall skulle vara hänvisade för erhållande av kortfristiga krediter, icke skulle ha vare sig medinflytande på eller medansvar för de långsiktiga och medelfristiga lån det här gäller. Långsiktiga krediter från ett statligt kreditinstitut skulle kunna komma att allvarligt rubba de förutsättningar under vilka lån förut beviljats av affärsbankerna. Även för den statliga bankens del skulle bristen på samordning med utlåningen från affärsbankerna kunna få allvarliga konsekvenser.

Regeringen är uppenbarligen medveten om samordningsfrågornas betydelse. I propositionen framhålles sålunda att investeringsbanken måste »ges frihet att finna vägar till ett ingående och fruktbarande samarbete med olika på kreditområdet verkande organ» (s. 32). På grund härav anges det som väsentligt att sakkunskap från kreditväsendet blir väl företrädd i bankens styrelse. Litet längre fram i propositionen (s. 39) heter det: »Såvitt nu kan bedömas kommer den personella organisationen att bli tämligen liten. Banken bör nämligen, — — — inom ramen för det samarbete som väntas bli etablerat med andra kreditinstitut, i viss utsträckning kunna repliera på dessa.»

Mot bakgrunden av de nu återgivna uttalandena framstår det som anmärkningsvärt att regeringen icke funnit anledning att ens undersöka möjligheterna av ett arrangemang som föreslagits av ett par av de tyngst välgående remissinstanserna, nämligen ett av staten och näringslivet (affärsbankerna) gemensamt ägt och administrerat kreditinstitut.

B a n k i n s p e k t i o n e n anför i sitt remissyttrande: »I promemoriorna har med rätta understrukits, att investeringsbanken för att bäst kunna tjäna sina syften måste intimt samarbeta med andra kreditinrättningar och näringslivets olika institutioner. Det vore helt visst ägnat att främja ett dylikt samarbete om dessa inrättningar och institutioner finge tillfälle till delägarskap i banken. En sådan lösning skulle — — — medföra också andra fördelar och ligga helt i linje med de konstruktioner som valts vid tillskapandet av ett antal av staten och affärsbankerna redan gemensamt ägda kreditaktiebolag. — — — Frågan om vem som skall inträda som ägare till banken bör ytterligare övervägas och förhandlingar upptagas med banker och andra institutioner inom näringslivet om ett samarbete i form av delägarskap.»

K o m m e r s k o l l e g i u m har ansett »övervägande skäl tala för att den art av riskbärande kreditgivning, varom här är fråga, blir föremål för löpande samarbete mellan det allmänna och näringslivet, om möjligt inom ramen för ett samägt institut.»

Det torde vara allmänt omvitnat att den svenska produktionsapparaten hittills kunnat med gott resultat anpassas till de skärpta krav som den eko-

nomiska utvecklingen ställer. De framgångar som vunnits skall i stor utsträckning tillskrivas den skicklighet och effektivitet varmed affärsbankerna förmått ordna den industriella kreditgivningen. Det vore högst beklagligt om man såsom nu är fallet avsiktligt skulle avstå från att tillförsäkra sig bankernas direkta medverkan vid den fortsatta utbyggnaden av kreditväsendet och avskärma bankerna från medansvar och medinflytande när det gäller den långsiktiga kreditgivningen.

Propositionen bör enligt min mening icke bifallas på nu föreliggande utredningsmaterial. Emellertid delar jag den principiella uppfattningen att nya former för kreditförmedlingen kan lämna ett värdefullt bidrag till lösningen av de finansieringsproblem som kommer att uppstå för vårt näringsliv, och jag är icke främmande för tanken att för detta ändamål kan behövas ett nytt under statens medverkan tillskapat finansieringsinstitut med stora ekonomiska resurser. Dock kan jag icke medverka till någon form av kreditgivningsmonopol, det må vara i statlig eller enskild regi.

Under återopande av vad som här anförts och särskilt under erinran om bankinspektionens och kommerskollegii uttalanden yrkar jag,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en precisering av den tilltänkta investeringsbankens funktioner på kreditmarknaden och om en utredning rörande samordningen mellan investeringsbankens verksamhet och den ordinarie bankverksamheten, varvid särskilt genom underhandlingar med affärsbankerna förutsättningar skapas för att dessa skall kunna ingå som delägare och medverkande i investeringsbanken, samt

att propositionen i avbidan på resultatet av den föreslagna utredningen bordlägges till årets höstriksdag.

Stockholm den 14 april 1967

Manne Ståhl (fp)